

Alicja Sadownik
Uniwersytet Gdański

P-STOP 2008 w Polsce – raport ewaluacyjny

W końcowej części raportu ewaluacyjnego, zostaną przedstawione odpowiedzi na następujące pytania:

Jakie były cele kampanii P-STOP?
Jakie były wskaźniki osiągnięcia tych celów?
Które z nich zostały osiągnięte?
Jakie działania zostały uznane za sukces?
Co zostało uznane za przeszkody?
Jakie są wskazania na przyszłość?

Zebrany materiał empiryczny został odpowiednio pogrupowany i skategoryzowany – tak by odpowiadał na powyżej postawione pytania. Dane empiryczne pochodzą z analizy raportów nauczycieli pracujących w kołach samokształceniowych, jak i z wywiadów z uczniami i nauczycielami. Dane przedstawione poniżej mogą być uznane za reprezentatywne w grupie która brała udział w kampanii P-STOP w Polsce (nie w całej „populacji” polskich szkół). Na udział w kampanii zgodziło i zdecydowało się 18 szkół w Polsce¹. Można więc powiedzieć, że tylko „pasjonaci” zdecydowali się na udział – ogromna większość nauczycieli nie otrzymała żadnych gratyfikacji finansowych za wykonaną, poza godzinami lekcyjnymi, ogromną pracę. Można zatem domniemywać, że są to jednostki szczerze zaangażowane w problematykę ekologiczną, co tłumaczyło by ponadprzeciętnie dobre efekty działań (jakie uwidoczniły się w wyniku ewaluacji).

1. Jakie były oczekiwania / cele kampanii?
a) zapoznanie uczniów i rodziców ze zjawiskiem eutrofizacji
b) przekonać ich do oszczędzania wody, energii elektrycznej i używania bezfosforanowych detergentów
c) rozwinąć społeczną świadomość dotyczącą problemów wody na świecie i ekologii

Cele kampanii P-STOP formułowane są w prosty i ogólny sposób. Dzieje się tak dlatego, że metoda kół samokształceniowych pozwala poszczególnym nauczycielom zrzeszonym w kołach samokształceniowych na wypracowanie indywidualnej strategii wprowadzania działań dopasowanych do potrzeb i możliwości uczniów, rodziców i społeczności lokalnej.

Każdy z celów można mieć zatem różne wskaźniki (tego, że został osiągnięty), zdecydowałam się przytoczyć poniżej te, które pojawiały się w wypowiedziach nauczycieli i uczniów planujących własne działania. Po prawej stronie umieszczam odsetek uczniów, którzy w wywiadach deklarowali osiągnięcie tego celu.

¹ 104 schools answered the P-STOP invitation and took part in the first training (there were 237 people trained all together) . In 18 (out of 104) a study circle was set up. Leaders of these study circles were regularly sending reports on their action, ideas, and work.

2. Co jest wskaźnikiem osiągniętego celu?	Odsetek uczniów, którzy osiągnęli cel	
a) Zgoda nauczycieli na udział w kampanii	17%	
b) Uczniowie wiedzą i rozumieją zjawisko eutrofizacji	100%	
c) Pragmatyczne/społeczne traktowanie wiedzy ekologicznej	100%	
d) zmiany w życiu gospodarstw domowych uczniów: - oszczędzanie wody - oszczędzanie energii - kupowanie bezfosforanowych detergentów	75%	80%
		95%
		2%
e) zmiany w codziennych praktykach społeczności lokalnych wskaźnik: pozytywne reakcje widzów, obserwatorów, uczestników - na ulicy → zainteresowanie przechodniów - instytucje związane ze Środowiskiem → wsparcie ekspertów - gospodarstwa domowe → rodzice zainteresowani płaceniem niższych rachunków za wodę i prąd, ale nie zainteresowani kupowaniem droższych detergentów - prasa lokalna → zainteresowana - samorząd gminy → zainteresowany	Brak danych	
	100%	70%
	98%	
	50%	50%
f) zasięg akcji uczniowskich wskaźnik: liczba "widzów" lub innych odbiorców działań - szkolne strony internetowe (liczba wejść na stronę) - liczba uczestników festynu z okazji Dnia Ziemi w obu szkołach - przedszkolaki nauczone przez uczniów - osoby które miały dostęp do gazetek i punktów informacyjnych w szkole - rozdane ulotki	2436	750
	35	750
	750	1200

Bazując na tych danych możemy oszacować, że około **60 tysięcy** ludzi w Polsce zostało poinformowanych o zjawisku eutrofizacji, niebezpieczeństwie ze strony fosforanów i możliwościach przeciwdziałania. Opierając się na relacjach uczniów, **można powiedzieć, że większość tych ludzi, pierwszy raz zetknęła się z wiedzą z tego zakresu ekologii.**

Uczniowie, przekonawszy się że idea jaką wdrażają jest nowatorska, zyskali swoiste poczucie misji, że oto wdrażają coś znaczącego, rewolucyjnego i kluczowego dla naszej egzystencji na Ziemi (szczególnie w Eko-zespołach) oraz że praca w tym temacie może wiązać się z ich przyszłą karierą zawodową.

Uczniowie rozpoznali różne momenty w trakcie własnej pracy jako sukcesy i przeszkody.

3. Co zostało rozpoznane jako sukces	High School	Primary School
- Zmniejszenie zużycia energii w domu	100%	100%
- Możliwość kooperacji i współpracy z organizacjami pozarządowymi, lokalnymi mediami, rodzicami	80%	0%
- Aplauz społeczeństwa	100%	30%
- Rozwój osobisty	100%	10%
- Podniesienie własnej wiedzy na temat ekologii	100%	60%

- Wzrost własnej komunikatywności	100%	0%
- Umiejętność planowania i zarządzania czasem	51%	0%
- Zbieranie pieniędzy	54%	0%
- Badania rynku	76%	40%
- Ulotki	50%	45%
- Listy do samorządu	43%	25%
- Przekonanie rodziców	100%	60%
- Odwiedziny "obcych" na stronach internetowych	100%	100%

4. Co zostało rozpoznane jako przeszkody w realizacji celów P-STOP?		
a) Pieniądze	100%	100%
b) Status ekologii w podstawie programowej	100%	100%
c) Fundusze na pozakekcyjne zajęcia szkolne (ch brak)	100%	0%
d) Praca z całą grupą klasową	0%	100%
e) Dziwne układy w radzie miasta	0%	75%
f) Polityka działania lokalnej oczyszczalni	0%	60%
g) Odmowa publikacji w lokalnej gazecie	0%	60%

Polityka oświatowa ostatnich lat w Polsce skutkowałą cięciami funduszy na pozakekcyjne zajęcia szkolne. Stworzenie koła zainteresowań jest więc, we współczesnej typowej polskiej szkole, praktycznie niemożliwe. Argumentem ministerstwa jest możliwość tworzenia ścieżek międzyprzedmiotowych, dotyczących zagadnień uznanych przez nauczycieli za ważne. Niestety status ekologii (co widać w podstawie programowej i tekstach kompetencji) jest ciągle niski. Na każdym szczeblu kształcenia na nauczycieli wywiera się presję do uczenia przede wszystkim „pod test”. Godziny przeznaczone na blok przyrodniczy, podzielone na matematykę, biologię, chemię, fizykę zostały także zredukowane. Być może właśnie dlatego próby nauczania ekologii w trakcie zwykłych lekcji nie spotkały się z tak dużym jak w przypadku kół wsparciem uczniów, rodziców i nawet nauczycieli. Nie mniej jednak uczniowie obu grup wiedzą o i rozumieją omawiana zagrożenia ekologiczne.

5. Wskazówki na przyszłość	
a) Fundusze na koła zainteresowań	
b) Więcej informacji na temat organizacji i ekspertów, którzy mogli by pomóc	
c) Pomoce dydaktyczne	

Wnioski:

Kampania P-STOP przeprowadzone w roku 2008 w Polsce okazała się sukcesem – 100% uczestników rozumie i potrafi przynajmniej w prosty sposób, wyjaśnić fenomen eutrofizacji oraz wskazać na proste czynności dnia codziennego które zahamują to zjawisko.

Uczenie się i działania podjęte w kołach zainteresowań są znacznie bardziej efektywne (wydaje się, że lepiej pracować z małą zaangażowaną grupą nad projektami atrakcyjnego rozprzestrzeniania wiedzy w obrębie dużej populacji)

Brak jest funduszy na koła zainteresowań. Może WWF mogłoby zareagować w tej sprawie.

Proces ewaluacji byłby bardziej efektywny, gdyby:

- uczniowie mogli logować się na specjalnej stronie i wypełniać kwestionariusze on-line
- był jeden dostępny on-line formularz dla raportów z pracy kół samokształceniowych
- osoba ewaluująca odwiedziła szkoły dwa razy, raz na spotkanie z uczniami raz w trakcie „dużego wydarzenia” związanego z P-STOP.